

ПРЪДВАРИТЕЛНА БЪЛЪЖКА.*)

Йоше когато бѣхъ студентъ въ Москва, подъ влиянието на лекциитѣ по „Историята на иностранныѣ учреждения“ на моя профессоръ М. М. Кавалевски, намислихъ да се занимаю съ българскитѣ юридически обичаи и съ тѣхното събиране. Слѣдъ връщането си въ Пловдивъ първитѣ ми опити посрѣщяхъхъ довольно голѣми спѣнки. Виждахъ, че единственното дѣйствително срѣдство за достигане на тѣзи цѣль бѣше самъ да трѣгнѣхъ и записвамъ това, което ми трѣбваше. Но обстоятелствата и службата не ми допушахъ да направя това.

Послѣ идването въ Пловдивъ на П. А. Матѣева, добрийтъ познавачъ на обичайното право, и слѣдъ нѣкои негови напомнования изново се заловихъ за работа.

Въ началото на 1883 година първи пѣтъ съставихъ программа: „За събирането и изучаването на народнитѣ юридически обичаи.“ Тѣзи программа се появи най-напрѣдъ въ пловдив. периодическо списание „Наука“ (год. П. 1883 г.). Сжщата година издадохъ въ особна брошурка съ малки допълнения тая программа и около 300 екземпляра отъ неѣ азъ распродадохъ до разни лица познати и непознати по всички кѣтове на България. Сжщеврѣменно се обѣрихъхъ съ лична молба къмъ нѣкои околийски и мирови сѣдии и се надѣвахъ, че този пѣтъ все ще се сполучи. И тоя пѣтъ обаче дѣлото като че щѣше да остане безъ никакъвъ резултатъ! Единъ добъръ приятель, П. Ивановъ, тогазъ окръженъ управитель въ Хасково, занимающъ се съ литература и публицистика, заинтересувалъ се, за мое щастие, твърдѣ много съ прѣдприятието ми и самъ заставилъ одного священника отца Станча Кожухарова отъ Хасково да напиши отговори по въпроситѣ на моята программа. Неописана бѣше моята радостъ когато Хасковскитѣ префектъ ми прѣпроводи събранитѣ отъ отца Станча Кожухарова юридически обичаи. За насърчаване и на другитѣ съ-

*) Не излагамъ тукъ нищо по българското обичайно право, неговото происхождение и книжина, защото за тѣзи цѣль съмъ издалъ особна брошура: „Нѣколко думи за българското обичайно право.“ Пловдивъ 1893 год.